

DOK NIJE VATRENO ORUŽJE KASNO I RODNO ZASNOVANO NASILJE: U SUSRET KULTURI ODGOVORNOG POSEDOVANJA ORUŽJA

Osnovni ciljevi projekta “**Vatreno oružje i rodno zasnovano nasilje: u susret kulturi odgovornog posedovanja oružja**” su promovisanje prava na bezbednost i sigurnost života u Srbiji, te informisanje javnosti o posledicama nesavesne upotrebe oružja, uz osvrt na istorijski kontekst i postojeće pravne okvire.

Produkcioni tim Playground produkcije je tokom 2016. godine pratio stanje u oblasti vatrenog oružja i nasilja, kao i primenu novog Zakona o oružju i municiji zajedno sa njegovim usklađivanjem sa postojećim prilikama u zemlji i to pretočio u serijal od tri televizijske emisije (3 x 52 min) koji će pod naslovom «DOK NIJE KASNO» biti emitovan na RTV Vojvodine tokom decembra 2016. Uz rad na serijalu, isti tim radi na produkciji pratećeg [internet sajta](#) i dve specijalizovane android aplikacije dostupne za preuzimanje na Play Storu, bez naknade. [Prva aplikacija](#) se bavi nasiljem u porodici - kako ga prepoznati i obratiti se pomoć, a [druga aplikacija](#) bavi se temom oružja tj. pitanjima registracije, legalizacije, zabranama i bezbednim rukovanjem oružjem, te kaznenom politikom i zakonskim propisima, u cilju savesne upotrebe oružja): ciljevi ovog segmenta projekta su ukazivanje na preventivne mere i edukaciju, prvenstveno na sigurnosnu sferu odlaganja oružja.

Projekat finansira Evropska unija preko Delegacije EU u Srbiji, kroz medijski program. *Predstavljene sadržaji odgovornost su isključivo Playground produkcije i ni na koji način ne odražavaju stavove i mišljenje Evropske unije.*

Podršku smo dobili i na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja – od Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, i Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama AP Vojvodine. *Stavovi izneti u podržanom medijskom projektu nužno ne izražavaju stavove organa koji su dodelili sredstva.*

EMISIJA 01: VATRENO ORUŽJE I BEZBEDNOST

U prvom delu serijala bavili smo se trenutnim stanjem u Srbiji kada se radi o odnosu građana prema vatrenom oružju i okolnostima koje su do njega dovele.

Zemlje Zapadnog Balkana nakon rata na teritoriji bivše Jugoslavije suočene su sa porastom nasilja, kriminalom i sveopštom nesigurnošću, kao i političkim i ekonomskim krizama. Istraživanja o posedovanju oružja u balkanskim zemljama ukazuju na to da je, nakon rata, velika količina vatrenog oružja, što legalno, što nelegalno, ostala u posedu građana. Ipak, tačan broj pojedinačnih komada oružja još nije precizno utvrđen. Pored toga, na Balkanu je još uvek vrlo izražen “kult oružja” koji se vezuje za koncept muškosti, tako da je upotreba oružja izrazito rodno zasnovano obojena. U Srbiji su nadležni organi tokom 2016. godine intenzivno radili na razradi nacionalne strategije i akcionih planova u oblasti nasilja u porodici i kontrole oružja, ali za sada ne postoji sveobuhvatna politika koja bi se bavila ovim dvema oblastima. Ipak, postoji niz organizacija i pojedinaca koji ulažu svoju energiju i resurse kako bi se situacija promenila i društvo unapredilo.

U emisiji smo posebnu pažnju posvetili novom Zakonu o oružju i municiji, novinama poput uvođenja obaveze lekarskog pregleda, opravdanog razloga za posedovanje oružja, kao i kategorijama po kojima se vatreno oružje razvrstava.

Masovna ubistva nelegalnim vatrenim oružjem, tradicionalno šenlučenje koje je postalo deo običaja na ovim prostorima, kao i akcija legalizacije oružja bez posledica, neke su od tema o kojima su govorili predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, pomoćnik načelnika Uprave za upravne

poslove **Miljko Simović** i **Zoran Kuzmanov**, glavni policijski inspektor Policijske uprave u Novom Sadu, zatim predstavnici Centra za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi (UNDP/SEESAC) – **dr Ivan Zveržhanovski**, **Slobodan Bošković** i **Monika Lajhner**, Nacionalne asocijacije za oružje Srbije **Zorica Subotić** i **Duško Ilić**, potom **Tanja Jakobi** iz Centra za istraživanje javnih politika, instruktor gađanja i autor udžbenika za bezbedno rukovanje vatrenim oružjem **Miroslav Horvatski** iz “Streljačke družine 1970” i instruktor gađanja i obuke za bezbedno rukovanje vatrenim oružjem **Petar Pantić**, koji je ujedno i predsednik streljačkog kluba “Muš”. Među sagovornicima su i **Branko Bogdanović** istoričar vojske i policije i vrsni poznavalac vatrenog oružja na Balkanu, **Srbislav Stojić**, bivši inspektor MUP-a i jedan od začetnika ideje o sektoru privatnog obezbeđenja u Srbiji, **Miloš Vasić**, novinar nedeljnika “Vreme”, psiholog **Žarko Korać**, kao i pravica **Dragana Ćorić**, profesorka Pravnog fakulteta u Novom Sadu.

EMISIJA 02: ORUŽJE I RODNO ZASNOVANO NASILJE

Drugi deo serijala iscrpnije se bavi vezom između posedovanja oružja i rodno zasnovanog nasilja. Svaka treća žena ubijena je vatrenim oružjem u porodičnom nasilju, pokazuju podaci nevladinih organizacija koje prate ovu oblast u Srbiji. Polazeći od ove teze posebno smo se osvrnuli na samu dinamiku nasilja: kako se ono generiše i koja je njegova priroda, te na ulogu državnog i civilnog sektora u njegovom suzbijanju. Da li i kako su institucije u Srbiji povezane u borbi protiv nasilja u porodici, posebno se baveći svakom od njih: centrima za socijalni rad, radom zdravstvenog sektora, pravnim okvirima, te praksom, ulogom policije i konačno ulogom nevladinog sektora i društvene zajednice u celini.

Posebno smo se osvrnuli na donošenje novog Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, koje novine nam donosi i da li će početak njegove primene značiti i novu etapu u borbi protiv nasilja u porodici. Istakli smo šta se dešava kada se ne radi na prevenciji nasilja. Faktori rizika u porodičnom nasilju koji mogu dovesti do fatalnog ishoda su brojni, jedan od najvećih jeste prisustvo vatrenog oružja u porodičnom domu. Tragični događaji porodičnog nasilja u kojima imamo višestruke žrtve bili su nam polazna tačka.

Analizirajući posebno događaj koji je obeležio 2016. godinu, pucnjavu u Žitištu u kojoj je život izgubilo 5 osoba, a 22 ranjene, želeli smo da ukažemo na odgovornost ne samo države već šire društvene zajednice u situacijama porodičnog nasilja i posedovanja oružja, kroz tezu da porodično nasilje nije privatna stvar već širi društveni problem.

Istraživanja pokazuju da je posedovanje, ali i upotreba oružja izrazito rodna stvar. To otvara i pitanje koliko su naše nacionalne strategije i akcioni planovi u oblasti nasilja u porodici i kontrole oružja povezani i postoji li sveobuhvatna politika kada je ova oblast u pitanju?

Sagovornici sa kojima smo razgovarali na temu same dinamike nasilja i odgovornosti institucija, te faktora rizika su: **Miljana Stevanović**, žrtva porodičnog nasilja, te aktivistkinje Autonomnog ženskog centra, **Aleksandra Nestorov** i **Vanja Macanović**, Ivana Perić iz SOS ženskog centra, **Marija Srdić** iz Centra za podršku ženama, **Danica Todorov**, Zamenica Pokrajinskog ombudsmana za ravnopravnost polova, **Nada Padejski** iz Sigurne ženske kuće CZSR Novi Sad, **Svetlana Stević**, CZSR Kraljevo, **Radoslava Aralica**, iz Zrenjaninskog edukativnog centra, **Svetlana Mitrović** iz Osnovnog suda u Novom Sadu, **Jasmina Ćuk** iz Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo, kao i zdravstvena edukatorica **prof. dr Aleksandra Kapamadžija**.

Na ulogu oružja u porodičnom nasilju posebno su se osvrnuli stručnjaci iz Centra za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi (UNDP/SEESAC), **Dragan Božanić**, savetnik UNDP/SEESAC, **dr Ivan Zveržhanovski**, šef kancelarije UNDP/SEESAC, zatim **Vladan Beara**, psihoterapeut i dugogodišnji saradnik Centra za ratnu traumu i **Ljudevit Kolar**, ratni veteran.

EMISIJA 03: EDUKACIJA ZA KULTURU ODGOVORNOG POSEDOVANJA ORUŽJA

U poslednjoj, trećoj emisiji serijala “Dok nije kasno” težište je stavljeno na edukaciju i modele prevencije nasilja i zloupotreba oružja, kroz primere dobre prakse, radionice sa decom različitog

uzrasta, kao i brojne apele da se svako nesavesno korišćenje oružja mora prijaviti, kako bi se sprečile nove tragedije.

Izgradnja svesti o opasnostima koje nosi nepoznavanje mogućih posledica nesavesne upotrebe vatrenog oružja, delovi obuke za bezbedno rukovanje vatrenim oružjem, osnovne dileme i predrasude građana prema oružju neke su od tema koje smo prikazali iz ugla stručnjaka, instruktora gađanja i autora udžbenika za polaganje ispita za bezbedno rukovanje vatrenim oružjem, ali i lovaca, sportista i rekreativaca koji se streljaštvom bave dugi niz godina.

Neizostavan segment je odnos države prema licima koja zloupotrebljavaju vatreno oružje, koja ga imaju u ilegalnom posedu, a koji su najčešće i sklona nasilju.

Posebnu pažnju posvetili smo i istraživanju Centra za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u južnoj i jugoistočnoj Evropi UNDP/SEESAC i Centra za istraživanje javnih politika koji su kroz platformu “Oružje na meti” analizirali više društvenih pojava koje su u vezi sa vatrenim oružjem i nasiljem u Srbiji od načina izveštavanja, zastupljenosti legalnog i nelegalnog naoružanja u medijskim tekstovima, do najčešćih posledica koje zloupotreba oružja može da ima, posmatrano kroz rodnu prizmu.

Edukativna radionica za predškolce i decu nižih razreda osnovne škole “Oružje nije igračka i tačka” koju je organizovala Nacionalna asocijacija za oružje Srbije, obuka SOS ženskog centra “Nasilje se ne dešava nekom drugom” namenjena srednjoškolcima, ali i stavovi o oružju sportskih strelaca i njihovih uzora **Aranke Binder**, **Sanje Ivošev** i **Damira Mikeca**, kao i **Aleksandra Ćeranića**, predstavnika Lovačkog saveza Srbije - zauzimaju posebno mesto u emisiji, uz sagovornike koji su o vezi između vatrenog oružja i rodno zasnovanog nasilja govorili i u prethodnim delovima serijala «Dok nije kasno».

Produkcioni tim projekta:

urednica: Ivana Buš Jović

novinarka: Duška Bajić

montažer: Vuk Vukmirović

snimatelj: Silard Kovač

tonski snimatelj: Bojan Đurišić

tonska obrada i dizajn zvuka: Nemanja Babić, Filip Vlatković

spiker: Nikola Šujica

produkcija originalne muzike: Boris Kovač, Lav Kovač

grafički dizajn: Nikola Berbakov

animacija: Aleksandar Ilić

koordinatorka projekta: Vlatka Vidić

organizator: Milena Radojević

finansijski asistent: Jelica Rajić

saradnici u produkciji: Zlatko Zlatković, Lazar Živanac,

Bojan Erdeljanović, Stefan Stojanović, Žolt Polgar

reditelj/supervizor postprodukcije: Živa Stanojević

producentkinja: Sarita Matijević

DODATNE INFORMACIJE

<http://doknijekasno.net>

<https://www.facebook.com/Dok-nije-kasno-253592718328911/>

urednica serijala: **Ivana Buš Jović** (doknijekasno@gmail.com) 064 3684357

producentkinja: **Sarita Matijević** (playgroundprodukcija@gmail.com) 063 54 04 93

playground produkcija
playground-produkcija.net